

PIRKKO SOININEN

*Valosta
rakentuvat
huoneet*

PIRKKO SOININEN

*Valosta
rakentuvat
huoneet*

Bazar Kustannus Oy
www.bazarkustannus.fi

© Pirkko Soininen 2021

ISBN 978-952-279-733-9

Taitto Jukka Iivarinen / Vitale
Painettu EU:ssa

PROLOGI

1945

Eyvind ojentaa tulitikkuaskin ja mustekynän. Kynä ja paperi – kaikki mitä olen tarvinnut kokeakseni merkityksellisyyttä – ehkä onneakin, kyllä, parhaimmillaan se on ollut silkkaa onnea.

Mutta nyt kynä painaa, kaikki vuodet tuntuvat siinä.

Eyvind luottaa minuun, katsoo anovasti, lempeä pyyntö silmissään.

”Sinähän piirsit Nurmijärvellekin observatorion pää-rakennuksen, täti hyvä”, hän sanoo, ja minun on käännettävä katseeni sivuun.

Observatorio – mitä minä tiedän observatorioista?

Hanna opetti minulle niistä kaiken.

Milloin se oli? Siitä on kauan. Ei suinkaan, ihan äskenhän Hanna tarttui minua kädestä ja talutti Sulkulan kartanon observatorioon, kulki isona ja mahtavana edellä ja veti minut kädestä ylöspäin, kohti tähtiä ja avaruutta.

Ja niin minä katsoin pohjoista tähtitaivasta kaukoputken läpi, ensimmäistä kertaa elämässäni. Ja yhtäkkiä minusta

tuntui, että pystyin hengittämään syvempään kuin koskaan ennen, että yhtäkkiä maailmassa oli riittävästi tilaa kaikille niille ajatuksille, jotka olivat vaivanneet minua vuosia ja vuosikymmeniä.

”Tuolla, näetkö, nuo kolme tähteä peräkanaa? Se on Orionin vyö. Ja vasemmalla, alaviistossa, näetkö tuon loistavan tähden? Se on Sirius, koko taivaanpallon kirkkain kiintotähti”, kuulen Hannan äänen vuosien takaa.

”No mutta täti, etkö voisi piirtää? Sinä tiedät, että sakeimmat polttivat vanhan observatorion päärakennuksen. Olemme aivan pulassa ilman uutta.”

Kynä on taikakalu. Sen avulla voi lentää aikojen halki, palauttaa mieliin kauan sitten tapahtuneet asiat, pienet lii-
kahdukset sydäneläällä.

Hannan tähtitornissa tuoksui pakkaselta ja tähtipölyltä.

”Täti, siitä olisi meille suuri apu. Olen tietoinen, ettet ole piirtänyt vuosiin mitään ja että olet jättänyt arkkitehtuurin. Mutta sinulla on se kaikki taito hyppysissäsi, tiedän sen. Voit tuosta noin vaan suunnitella meille uuden observatorion päärakennuksen.”

Eyvind tarttuu käteeni ja nostaa sen tulitikkuaskin päälle.

”Vain pieni luonnos näin alkuun, jotain mitä vois esitellä tovereilleni. Saisin vakuuttaa heidät siitä, ettei työme maapallon magneettikentän ja revontulien tutkimiseksi ole mennyt hukkaan.”

Onko mitään kauniimpaa kuin ihmisen harras yritys kurottautua maailmankaikkeutta kohti? Yritys ymmärtää sitä mitä ei ole helppoa ymmärtää. Uteliaisuus ajaa tutkimaan ilmiöitä, jotka ovat vaikeita, miltei mahdottomia, ymmärtää. Kuten aika, kuten maailmankaikkeuden äärettömyys,

mitä on siellä, minne emme näe, mitä on tähtien takana, mistä kaikki alkoi ja mihin kaikki päättyy. Kuten elämä, kaikki sen sävyt ja häivähdykset, jotka siinä eläessä saattoivat jäädä varjoihin mutta jotka aika nostaa esiin ja kirkastaa. Oman elämän kiintotähdet.

”Sinulta se kävisi niin sukkelaan, jos vaan suostut. Tähtelän toverit olivat aivan innoissaan, kun kerroin heille, että minulla on tati, joka on Suomen ensimmäinen, mahdollisesti jopa Euroopan ensimmäinen, omaa toimistoa johtanut naisarkkitehti.”

Tunnen hänen kätensä painon omani päällä.

”Näytä tati niille – vielä kerran.”

Olin totisesti näyttänyt, monen monituista kertaa. Olin näyttänyt niille, jotka epäilivät, jotka eivät uskoneet, että nainen voisi koskaan piirtää mitään niin tärkeää kuin rakennuksia. Kyllähän naiset saattoivat piirtää muotokuvia ja asetelmia, kaikkea harmitonta ja esteettistä. Mutta että nainen piirtäisi oikean rakennuksen, eihän se ollut mahdollista. Kuinka naisen aivot voisivat ikinä tajuta, millaiset perustukset rakennus vaatii. Miten nainen pystyisi piirtämään suoria viivoja – eivätkö naisten viivat olleet aina kaarevia ja usein holtittomia. Miten nainen voisi laskea, että rakennus pysyy pystyssä, että katto ja perustukset kestävät. Naisia ei ole luotu suunnittelemaan mitään niin tärkeää.

Pudistan päätäni, minun on mietittävä, minun on annettava itselleni aikaa. Tämä on liikaa, kaikesta on liian kauan.

Minä haluan piirtää, enkä halua.

Minä muistelen ensin, sitten piirrän. Ehkä.

I

1879

Maltaan ja järven tuoksu sekoittuvat ihanasti toisiinsa. Wivi nuuhkii ilmaa aivan järven rannassa, siellä minne ei oikeastaan saisi edes mennä.

Täällä he asuvat, Amurin takana, Porin radan ja Näsijärven välissä leviävällä niemekkeellä. Tänne he muuttivat jo ennen Wivin syntymää, kun isästä tuli apteekkari Tennbergin toisen oluttehtaan panimomestari. Wivi on niin ylpeä isästä. Panimomestarin tytär – sellainen hän on.

Isä on Wiville rakas, vaikka niin on tietysti äitikin. Mutta isässä on jotain ylimaallista, kun hän tulee iltaisin töistä kotiin maltaalta tuoksuen, hyväryhtisenä ja nauravaisena.

Onkiniemessä mallas tuoksuu kaikkialla. Wivi rakastaa sen makeaa, tahmaista, joka puolelle tarttuvaa hajua. Kun isä astuu kynnyksen yli, hän lentää isän kainaloon ja nuuhkii maltaan tuoksua. Isää naurattaa, hän kutittaa Wiviä ja sanoo:

”Aiai, pikkuinen Olivia, nuuski sinä vaan, olut on juomista parhain.”

Heidän leikkireviirinsäkin määräytyy sen mukaan, miten pitkälle maltaiden tuoksu kantautuu.

”Olivia, muistat sitten, ettette mene pidemmälle – vain sinne asti, minne panimo tuoksuu”, äiti aina varoitteli häntä, Villeä ja Emiliä. Aina oli vielä niin pieni, ettei päässyt mukaan heidän leikkeihinsä. Eikä Aina välittänyt poikien leikeistä niin kuin hän välitti: hän halusi leikkiä poliisia ja rosvoa, piilosta, hippaa ja intiaaneja.

Mutta tänään ulkoleikit eivät onnistu: on marraskuun puoliväli ja Näsijärvi myrskyää. Niin lähellä on heidän talonsa järven rantaa, että pärskeet lentävät ikkunoihin asti. Wivi uhmaa kurjaa ilmaa seistessään aivan liian lähellä rantaa liukkaalla kalliolla. Mutta hänen on mallattava paikka, mietittävä tarkoin, mihin mökkinsä sijoittaa. Hän on nimitäin alkanut piirtää itselleen leikkimökkiä. Miksei hän keksinyt tätä jo viime kesänä, jolloin oli välillä ihan kurjia ja pitkävetisiä päiviä, eikä hän tiennyt mitä leikkiä, kun Ville ja Emil juoksivat omiin puuhiinsa eivätkä välittäneet hänestä tuon taivaallista.

Jos hän aloittaa nyt, ensi kesästä tulee ihmeen ihana. Olisi piirrettävä oikein hyvin ja järkevästi, niin sitten asian voisi esittää myös isälle, illalla kun isä tulisi töistä kotiin.

Koko päivän hän piirtää ja suunnittelee, on miettinyt jo kaiken valmiiksi. Isä ei ole huomannut, että hän on varastanut – ei vaan lainannut – isän työkaluista pienen vasaran, jolla hän on nyppinyt nauvoja purkulautoista. Hän on kierrellyt rakennustyömailla ja kerännyt naulojen lisäksi kaikkea muutakin tarpeellista. Hän on etsinyt myös sopivaa mäntypuuta, josta voisi kiskoa päreitä kattoa varten. Olisi löydettävä tarpeeksi suora ja oksaton puu, sellainen mistä

saisi kunnan päreet, mutta siihen hän tarvitsee kyllä isän apua.

Mökin toiselle seinustalle tulisi keittiö, pöytä ja tuolit sekä toiselle seinustalle penkki ja nukkien sängyt. Nukeille hän varasi tilaa vain ja ainoastaan Ainan tähden, ei hän itse nukeilla välittänyt leikkiä. Mutta ruokaa hän voisi tehdä ja kertoa nukeille kummitustarinoita.

Hän piirtää mökin edestä, sivulta ja takaa. Kummallekin sivulle tulee ikkuna. Hän tekee myös pohjapiirustuksen, mökin mitat ovat 2 metriä kertaa 1,5 metriä.

Hän miettii tarkasti, kuka ja miten mökkiä käyttäisi: toki hän, Aina, Ville ja Emil. Varmasti naapurin lapset, ainakin Maria ja Anna haluaisivat tulla sinne leikkimään. Mutta toisinaan äitikin tahtoo varmasti vieraila ja äitiä varten kaikkea pitäisi suurentaa, sillä jos äidin pitäisi koko ajan kulkea selkä kyyryssä, ei hän suostuisi Wivin taloon lainkaan. Siksi hän suunnittelee mökin niin korkeaksi, että äiti mahtuu seisomaan suorana mökin keskellä, harjan kohdalla. Ja myös istumaan äidin pitää mahtua ja makaamaan pitkin pituuttaan. Vaikka tuskinpa äiti pitkin pituuttaan makailisi, ei äidillä ollut aikaa lekotella.

Hän tietää, että mitä paremmin hän mökin suunnittelee, sitä varmemmin isä suostuu auttamaan.

Mökin paikankin hän katsoo tontin laidalta niin, ettei se häiritse äidin istutuksia eikä ole liian lähellä ulkokuuusia tai kompostia. Halkovajan takana on juuri sopiva kohta. Toisesta ikkunasta näkyisi järvi ja toisesta kotitalo. Wivi haaveilee jo siitä, miten hän ensi kesänä nukkuisi leikkimökissä – eikä hän huolisi edes Villeä seurakseen. Hän haluaa nukkua mökissä ihan yksin.

Miksi isällä juuri tänään menee niin kamalan myöhäiseen? Isä tulee vasta vähän ennen Wivin nukkumaanmenoa, eikä äiti haluaisi, että Wivi enää juttelee hänelle, pitäisi mennä iltapesulle ja nukkumaan. Mutta isä nappaa hänet syliinsä ja toruu hellästi äitiä: ”Jos minun pikkutyttöselläni on asiaa, voi kaikki muu odottaa.” Ja niin hän pääsee näyttämään isälle piirustuksiaan.

Isä katsoo niitä pitkään, siirtää katseen papereista Wiviin ja myhäilee.

”Sinähän olet suunnitellut kaiken oikein tarkasti. Mistä sinä keksit piirtää mökin pohjapiirustuksenkin?”

”Pitäähän sillä sellainen olla – kaikilla taloilla on semmoinen, eikös olekin?”

”Ja olet miettinyt sitäkin, miten katto saadaan tuettua. Miten sinä sitä tulit ajatelleeksi?”

”Höpsö isä, eihän katto voi pysyä paikoillaan noin vain, ilmassa keikkuen. Olet sinä ihan hassu”, Wivi nauraa.

1880

Äidille on tulossa päivällisvieraita, Wivi seuraa miten pöytään katetaan kaikista kauneimmat porssiiniasiat. Ja äitikin on laittautunut, vihreä pyhäpuku istuu kauniisti äidin päälle, hän näyttää tänään jotenkin erityisen säteilevältä. Kaulassa on isältä saatu helminauha. Wivi rakastaa juhlia, voi miten hän niitä rakastaakaan, ja juhlien vuoksi hän voi myös riisua iänikuiset housunsa ja pukea sinisen samettimekon. ”Voi tuota lasta, aina noessa ja mullassa”, äiti usein päivittelee, kun Wivi ryntää ulkoa sisään leikin jäljet vaatteissaan.

Mutta nyt, nyt hänellä on suloinen sametimekko ja äiti on palmikoinut hiukset tiukoille leteille, niin että ohimoissa vetää. Hän on kiinalainen kaunotar, ehkä hän onkin suorastaan geisha, sillä letit vetävät silmät viiruiksi.

Kas vain, hänellekin katetaan aikuisten pöytään. Mutta miksi hänelle laitetaan arkisempi lautanen kuin muille? Hän on jo kohta kahdeksanvuotias, osaa syödä juhlalautaseltakin, tietysti osaa, on jo pitkään osannut. Kyllähän äidin pitäisi tietää, että Wivi on huolellinen. Wivin kädet eivät vapise, enemmän vispaavat niiden vanhojen rouvien kädet, jotka tänne kohta tulevat vieraisille.

Hän hiipii keittiöön ja hakee astiakaapista itselleen samanlaisen porsliinilautasen kuin kaikilla muillakin. Siinä on kullatut reunat ja reunoissa punaisia ruusuja. Se on kaunis lautanen. Niin kaunis, ettei hän mitenkään sitä voi rikkoo. Hän ottaa omalta paikaltaan arkilautasen pois ja laittaa tilalle ruusulautasen. Juuri sillä hetkellä äiti astuu sisään saliin, pudistaa päätään ja sanoo:

”No mutta Olivia. Osaatko varmasti syödä tuolta lautaselta? En halua, että se menee rikki.”

”Kyllähän äidin pitäisi tietää, että minä olen taitava. Ja haluan yhtä kauniin lautasen kuin muillakin on.”

”Mutta sinä olet vielä pikkutyttö ja pikkutyötöt ovat usein huolimattomia.”

”Olen ehkä pikkutyttö mutten lainkaan huolimaton, sen äiti kyllä tietää. Ja koska olen kauniimpi kuin kaikki muut, olisi ihan väärin, jos lautaseni olisi muita rumempi”, Wivi sanoo.

Äiti katsoo häneen vakavasti. Nyt hän sanoi jotain todella tyhmää, sen hän saattaa lukea äidin ilmeestä. Vaikka

hän nimenomaan yritti sanoa vakuuttavasti – pikkuvanhasta, kuten hän kuulemma usein sanoo. Äiti kääntyy selin ja kävelee pois. Miksei äiti virkkanut mitään? Hetken päästä äiti tulee takaisin. Hän on hakenut makuuhuoneestaan piirongin päältä käsipeilin. Kyllä Wivi tietää, että se on peili, mutta äiti ei ole antanut hänen yleensä katsoa siihen. ”Peilaaminen on turhaa hömpötystä, ehdit peilata vanhempana yllin kyllin. Nyt voit keskittyä olemaan lapsi”, äiti aina sanoi. Mutta nyt hän ojentaa peilin Wiville ja kävelee ulos huoneesta, jo äidin selän asennosta näkee, miten tuhtunut hän on.

Wivi nostaa peilin eteensä ja tuijottaa peilikuvaansa. Pienet kasvot, ihan kuin ne olisivat kauttaaltaan kurtussa, jotenkin kutistuneet. Kaikki on liian lähellä toisiaan: silmät, nenä ja suu. Leukaa ei ole juuri ollenkaan. Hetken hänestä näyttää siltä kuin peilistä katsoisi vanha muori. Wivi on hämmentynyt ja vihainen, hän ei todellakaan näytä niiltä prinsessoilta ja enkeleiltä, joita hän on liimannut kiiltokuvakansioonsa. Voi miten ilkeä äiti oli – nyt hän tietää, ettei olekaan prinsessa tai geisha tai mitään ihmeellistä. Hän on vain pikkutyttö, eikä edes kovin viehättävä sellainen.

Eikä hän näytä Olivialta – Olivia on soman tytön nimi, nukketytön. Ei, hän ei halua olla sievä ja viehkeä Olivia. Hän haluaa paremman nimen, sellaisen, joka oikeasti tuntuu kuuluvan hänelle. Ja niin hän alkaa vaatia, että kaikki kutsuvat häntä tästä lähtien Wiviksi.

Wivi juoksee metsän poikki viemään työmiehille uusia perunoita. He ovat hänen ystäviään, maltaalta tuoksuvat miehet. Hänellä oli tapana mennä juttelemaan miehille, kun nämä tulivat lounastunnilleen ja istuivat metsän reunassa eväitään syömässä – ja kun hän oli tajunnut, että miespoloisilla oli kääreissään vain leipää ja suolakalaa muttei lainkaan perunaa, hän oli ehdottanut äidille, voisiko hän viedä miehille vähän perunaa kyytipojaksi. Ja niin hänestä oli tullut perunakuriiri, maltaalta tuoksuvien työmiesten ruokkija.

Heidän musta paimenkoiransa Piggas ravaa uskollisesti hänen vierellään. Perunat pomppivat emalivadissa Wivin sylissä, pakkohan se on tahtia ihan hidastaa, etteivät mokomat pompi yli laitojen, niin vallattomasti ne hyppivät reunoja vasten. Mitä varten ne sillä tavalla? Pyrkivätkö ne karkuun emalivadista, niinkö viisaita ne ovatkin? Äitiperuna katsoo huolestuneena lapsiaan, aikamoinen pesuehan siitä sitten tuli, 27 mukulaa. Ja tässä heitä nyt viedään syötäväksi, sillä sehän on perunan tehtävä, tulla ihmisen syömäksi ja ihmisen vatsan täytteeksi. Mutta nyt äitiperuna tuntuu kyseenalaistavan vanhan perinteen. Wivi voi kuulla, miten äiti huutaa lapsilleen: ”Mukulat, pomppikaa nyt niin, että päästään tästä vadista.” Ja sekös Wivin sydäntä raastaa, eihän hän halua olla kuoleman välikappale näille suloisille perunoille, jotka ovat juuri syntyneet päivänvaloon. Että heti kun syntyy pitää kuolla.

Wivi pysähtyy sammalmättäälle ja kuuntelee oikein tarkoin. Kyllä vaan, pienetkin perunat inisevät hädissään. Hän

näkee, miten niiden kultaiseen ja soikeaan muotoon avautuvat silmät ja suu. Nyt tulee niin paha mieli, ettei hän tiedä, mitä tehdä. Eihän hän voi olla perunoita viemättä. Jos äiti saa tietää, on turha selitellä, että perunat halusivat vapauteen. Hän katselee epätoivoisena ympärilleen, perunat tahtovat yhtä ja äiti toista, mitä hänen pitää tehdä?

Wivi repii sammaleen irti ja piilottaa perunat mättään alle.

Kotona hän ryntää omaan huoneeseen, sillä äidin silmiä hän ei nyt kestäisi, ne saisivat hänet kuitenkin puhumaan ohi suunsa.

Päivälliseksi on heilläkin uusia perunoita, voita ja savuhavenia. Äiti utelee, mitä työmiehet sanoivat, kun Wivi vei heille perunoita.

”Kiitos, kiitos ne sanoivat”, hän vastaa ja nostaa perunan lautaselleen. Mutta entäpä jos tämäkin peruna on sitä samaa poikuetta. Onko peruna nyt kuollut? Ainakaan se ei puhu mitään. Muttei hän halua syödä perunaa, ei sitten millään. Kyyneleet puskevat esiin silmänurkista, Wivi ryntää seisomaan, tuuppaa tuolin nurin ja juoksee omaan huoneeseensa. ”Wivi, mitä sinä nyt”, hän kuulee äidin äänen. Hän heittäytyy sängylle makaamaan, itku tulee vaan, ei sille mahda mitään.

Isä astuu sisään, istuu Wivin viereen ja silittää tämän hiuksia.

”Mitä nyt kultatyttö?” isä kysyy, ja hänen on pakko kertoa kaikki. On pakko kertoa, miten perunat nousivat vastarintaan, miten ne vaativat oikeutta elää, ettei hän voinut sitä niiltä riistää, joten pakko oli piilottaa mukulat. Isän käsi silittää kaiken hänestä ulos. He kävelevät käsi

kädessä takaisin ruokapöytään ja Wivi syö kiltisti kolme perunaa.

Illalla hän kuulee, miten isä ja äiti juttelevat salissa. ”Onko tuo lapsi oikein viisas?” hän kuulee isän kysyvän, ja sen jälkeen kumpikin nauraa, muttei se ole häijyä naurua vaan hyväntahtoista, ehkä hieman hämmentynyttä.

1883

Wivi ojentaa Lullu Enbomille muistokirjan. He istuvat rantakalliolle rakennetussa huvimajassa, jota Wivi kutsuu lystimajaksi. Äiti sen sinne halusi rakentaa, ja joka vuosi, loppukesästä, huvimajassa vietetään isoja krapukestejä. Äiti kutsuu kaikki ystävät sinne, krapuja tulee saaveittain, kynttilät ja öljylamput loimuavat, aikuiset laulavat juomalauluja, ottavat snapseja ja repivät kravuista punaista lihaa. Wivi ei oikeastaan välitä kravuista, ei pidä niiden mausta niin kovin paljon, mutta kesteistä hän nauttii, siitä miten aikuiset ovat nauravaisia, hän saa istua isän sylissä, kun isä laulaa, äidin posket hehkuvat ja kaikki puhuvat toistensa päälle iloisina.

Näsjärven pinta väreilee hopeisena, kimmeltää kesäisenä ja niin pakahduttavan kauniina, että Wivin sydäimestä puristaa. Miten voi kesä ollakin näin suloinen. Hän kääntyy katsomaan talolle päin – äiti istuu verannalla kudin kädessään.

”Nämä kaikki ovat niin hienoja. On ihan vaikea valita”, Lullu sanoo ja kääntelee hitaasti sivuja.

Niin toki ovatkin. Wivi on liimannut muistovihkoon kaikista sievimät kiiltokuvansa. Nekin, jotka isä toi hänelle

Helsingistä, jumalaiset kukkaistytöt ja torvia soittavat pojat. Kun silmät sulkee, voi kuulla poikien puhaltavan trumpetteihinsa Suvivirttä. Ihan kuin toissa päivänä koulun kevätjuhlassa, he seisoivat rivissä ja lauloivat kilpaa, sillä ei ole mitään ihanampaa kuin Suvivirsi ja koulun päätyminen. Hänkin lauloi muttei ollenkaan niin lujaa kuin toiset, ei hänellä ollut sellaista ääntä, kovaa ja kimeää. Pikemminkin hän puhui liian hiljaa, ja tämän tästä äiti komensi häntä puhumaan kovempaa.

Mutta nyt oli kansakoulu ohi ja syksyllä hän aloittaisi uudessa suomalaisessa tyttökoulussa, jota hänen oma isänsä oli ollut mukana perustamassa. Wivin oma kultainen isä, joka oli vakaasti sitä mieltä, että tytöt tarvitsivat ihan yhtä lailla koulutusta kuin pojatkin.

Miten hauskaa siitä tulisikaan. Monet ystävät siirtyisivät samaan kouluun: Lullu, Sofia, Fanny ja Emma. Ja toivottavasti hän ei ensi vuonna sairastelisi niin kovasti kuin tänä talvena, tohtori määräsi hänet yleisen heikkouden, kuumeen ja yskän takia monta kertaa vuodelepoon. Ja heikko hän olikin, makasi vain vuoteessa, hädin tuskin jaksoi lukea. Äiti juotti hänelle lämmitettyä olutta, muttei sekään auttanut.

Lullu valitsee mieluisinta kiiltokuvaa pitkään ja päätyy lopulta sivulle, jossa on iso kuva kukkivista pioneista.

Myrskyn, tuulen pesästä

aurinko paistaaafi.

Ja monen surun jälestä

ilokin kohtaafi.

– Onkiniemellä 27.7.1883 Lullu Enbom

”Kiitos Lullu. Tämä on hieno. Ihanko itse keksit?”

”Tietysti itse keksin. Ja ajattelin, että ensi vuonna sinäkin toivottavasti pysyt terveenä, että ilo kohtaapi meidän ihanaa Wiviä”, Lullu sanoo ja halaa häntä kovasti.

Miten hyvä hänen onkaan, kun hänellä on niin monia ystäviä, jotka kaipaavat häntä, jos hän makaa kotona toipilaana. Muttei hän aio enää ensi talvena sairastaa lainkaan. Äiti on ollut niin huolissaan, ettei hän halua enää lisätä äidin huolta. Äiti on tehnyt hänelle veriruokia, mustamakkaraa ja veripalttua, koska raudan vähydestä saattaa kaikki johtua. Ja hän on kiltisti niitä syönyt, vaikkei yhtään pidä veren mausta, vaan tekisi mieli yökkiä koko ruoka pois. Mutta kun suun pitää tiukasti kiinni, ruoka kyllä pysyy sisällä ja valuu vähitellen alaspäin.

He halaavat pitkään ja päättävät sitten mennä uimaan, sillä Wivin pitää vahvistua. Hänen pitää paitsi syödä hyvin, myös liikkua, kirmata metsissä ja uida Näsijärvenissä.

He riisuvat pois mekot ja kahlaavat järveen. Kun seisoo hiljaa paikoillaan, pienet sintit tulevat näykkimään jalkoja, niiden ahnaat pikkuruiset suut tökkivät Wivin ja Lullun pohkeita, niin että heitä naurattaa.

He päättävät leikkiä Pientä merenneitoa, Lullu on Pieni merenneito ja Wivi prinssi. Ensin Wivi meinaa hukkuja ja Lullu pelastaa hänet. Sitten he tanssivat rantavedessä: mykkä, kielsensä merinoidalle myynyt merenneito, jonka jokainen askel sattuu kuin veitsenisku ja uljas prinssi, joka ei ymmärrä, että juuri merenneito pelasti hänet. Prinssi avioituu ihan toisen naisen kanssa ja merenneidon sydän särky. Lopussa Lullu heittäytyy veteen ja muuttuu meren vaahdoksi. Miten pakahduttavaa on rakkaus, miten

epäoikeudenmukaista. Miten kertakaikkisen hirveää on, että merenneito uhraa pyrstönsä ja kielensä, eikä prinssi siltikään ymmärrä, miten paljon hän tätä rakastaa.

Epätoivoinen rakkaus saa kylmät väreet kulkemaan heidän selkäpiissään.

1884

Wivi kaivaa esiin ison piirustusarkin ja tussin. Hän haluaa piirtää heidän kotinsa, tämän Onkiniemen talon, missä heidän on niin turvallista ja suloista asua. Aina-sisko häntä usein pyysi piirtämään ja kyllähän hän piirsikin: keijuja, metsäneläimiä, prinsessoja ja koiria. Piirtäminen oli ainut asia, joka piti hänet sisällä ja siistinä. Jollei Wivi ollut kynä kädessä, hän juoksi metsissä, kasteli sinivuokkoja, keräsi oraville käpyjä, leikki varpusten kanssa, kävi uimassa ja hoiti äidin kasvimaata. Ulkona oli loputtomasti tekemistä, leikkimistä ja kuvittelemista.

Ensin hän vetää viivoittimella talon ulkoseinät. Noin, noin ja noin. Hän ottaa mittanauhan ja kiertää talon, ottaa kaikista huoneista mitat. Mittanauha on vain kaksi metriä pitkä ja hänen pitää taiteilla, että saa mitattua oikein myös isot huoneet, salin ja ruokahuoneen. Hän merkitsee mitat vihkoon ja palaa ruokahuoneen pöydän ääreen piirtämään plaania.

Noin, sali on keskellä taloa, sen edessä on eteinen ja takapuolella ruokahuone ja sen takana vielä vanhempien makuuhuone. Ja tuossa kulmassa on välikön takana keittiö, tuossa Wivin ja Ainan huone, poikien huone, isän työhuone

ja tuossa portaikko. Yläkerrassa on konttoristin huoneisto, se ei kuulu ensinkään heille. Voi miten hauskalta talo näyttää, kun hän piirtää sen esiin.

Plaanin jälkeen hän piirtää vielä huonekalutkin paikoilleen. Saliin hän piirtää isän lempinojatuolin ja pianon. Ruokahuoneessa on pitkä Venäjältä tuotu pappilatyylinen sohva ja sen edessä ruokapöytä. Kas noin, hän piirtää äidin ruukkukasvitkin, huonekuusen ja traakkipuun. Ja vielä Wivin ja Ainan huone: sinne hän piirtää kaksi sänkyä, kaksi tuolia ja vaatelipaston. Eikä yhtään lelua lattialle, ehei, he ovat siistejä tyttöjä.

”Wivi, minun pitää kattaa tähän pian päivällinen. Ole hyvä ja siirrä piirustuksesi pois”, äiti sanoo ja tulee hänen vierelleen seisomaan.

”No mutta, sinähän olet piirtänyt meidän talomme”, äiti sanoo ja hymyilee. Äiti kumartuu piirustuksen ääreen ja katsoo sitä silmät säihkyen. ”Se on Wivi todella hieno. Ehkäpä sinä jonain päivänä voit suunnitella taloja, kuten suunnittelit leikkimökin”, äiti sanoo ja silittää Wivin kultaisia hiuksia.

Oikeita taloja – no niitä hän juuri haluaisikin suunnitella. Että hän piirtäisi ja joku sitten rakentaisi, sehän olisi ihmeellistä.

1885

Isä on tulossa Tukholmasta – oikein meren takaa, toisesta maasta. Hän on ollut siellä asioilla kaksi viikkoa. Wivin on ikävä, kamala ikävä, ja ehkä isä tuo mukanaan jotain tuliaisikiäkin.

Valovoimainen romaani Wivi Lönnistä, lasikattojen murtajasta

Olivia Mathilda Lönn (1872–1966), tuttavallisemmin Wivi, oli ensimmäinen merkittävä suomalainen naisarkkitehti. Hänen kädenjälkensä on nähtävissä monina merkittävänä rakennuksina eripuolilla Suomea.

Wivi kulki määrätietoisesti omaa polkuaan muttei yksin. Erityisen tärkeä oli hänen suhteensa toiseen uranaiseen, Hanna Parviaiseen, joka oli Suomen ensimmäinen kauppaneuvoksen arvonimen saanut nainen ja teollisuuspatruuna. Heidän vuosikymmeniä kestänyt läheinen ystävyytensä oli erityisen merkittävä Wiville niin henkilökohtaisesti kuin ammatillisestikin.

Pirkko Soininen on kulkenut Wivin jalanjäljissä ja piirtää tässä romaanissa kuvan äärimmäisen lahjakkaasta ja päättäväisestä naisesta, joka raivasi tietä tuleville sukupolville.

9 789522 797339

ISBN 978-952-279-733-9

KL 84.2

WWW.BAZARKUSTANNUS.FI